

De incarnatie van Jezus

In dit artikel wil ik aandacht schenken aan een beroemde vertegenwoordiger van de Vlaamse Primitieven, namelijk Rogier van der Weijden. Deze schilder leefde in de 15^e eeuw en was samen met Jan van Eyck een van de eerste schilders van de periode van de Vlaamse Primitieven. Hij woonde en werkte een groot deel van zijn leven in Brussel.

In dit artikel heb ik het over de incarnatie van Jezus in deze wereld. De incarnatie vindt plaats op het moment dat God mens wordt. Jezus de Zoon van God wordt geboren als de Zoon van de Mensen. Rogier van der Weijden heeft

dit proces prachtig uitgebeeld op het zogenaamde Columbaaltaarstuk. De schilders van de Vlaamse Primitieven probeerden de verhalen uit de Bijbel zo dicht mogelijk bij de gelovigen te brengen. Er zijn in de loop van de kerkgeschiedenis ontelbaar

veel afbeeldingen van Maria met het kindje Jezus gecreëerd. Bij veel van deze afbeeldingen staat vooral Maria als moeder van Jezus centraal komen te staan, los van de context van het verhaal.

Verhaal

Maar op het Columba-altaar zien we juist dat Maria onderdeel is van het verhaal dat wordt uitgebeeld. Op deze triptiek zien we een aantal gebeurtenissen rondom de geboorte van Jezus. In het eerste hoofdstuk van het evangelie van Lukas wordt beschreven dat de engel Gabriel in het huis van Maria binnenkwam. Op het linker zijluik zien we Maria zitten in een huiselijke setting. De schilder heeft een eigentijds, huiselijk tafereel gecreëerd. We herkennen deze tafereelen ook op schilderijen van tijdgenoten. Op deze manier kwam deze gebeurtenis heel dicht bij het voorstellingsvermogen van de toeschouwer. Maria is gekleed in een prachtige blauwe mantel. Deze kleur blauw was in die tijd een van de kostbaarste kleuropigmenten om verf van te maken. Blauw is dan waarschijnlijk ook gebruikt om haar bijzondere positie als moeder van de Zoon van God aan te geven. Naast haar staat een vaas met lelies. Deze bloemen staan symbool voor de maagdelijkheid van Maria. Achter haar staat een in wit geklede engel met vleugels. Hij stelt Gabriel voor die het nieuws komt brengen aan Maria, dat zij de moeder van de Zoon van God zal worden. Ze stelt de vraag hoe dit mogelijk zou zijn. Hij zegt haar dat dit door de Heilige Geest zal gebeuren. We zien op het schilderij gouden stralen bij Maria naar binnen

gaan. In die stralen is een duif te zien. De duif staat symbool voor de Heilige Geest. Bijgevolg verbeelden deze stralen de incarnatie van Jezus in deze wereld en het begin van de zwangerschap van Maria.

Middenpaneel

Op het middenpaneel is de aanbidding van de wijzen uitgebeeld die beschreven wordt in het eerste hoofdstuk van het evangelie van Mattheüs. Jezus werd niet geboren in een rijke, koninklijke familie, maar in een doorsnee familie. We zien dat Jozef, Maria en Jezus in een soort van ruïne verblijven. In het Bijbelboek Mattheüs staat geschreven dat Jezus werd geboren in een stal. En in de late middeleeuwen werd de stal vaak uitgebeeld als een ruïne. Op de achtergrond is een middeleeuwse stad te zien. Rechts op het middenpaneel bevindt zich een kathedraal die doorloopt in het rechter zijpaneel. Opnieuw is deze scene dus geplaatst in een herkenbare setting. Waarschijnlijk was een ruïne, een plek, waarbij zij zich in deze tijd konden voorstellen dat Jezus daar geboren had kunnen worden. We zien rechts op de voorgrond drie zeer rijk geklede mannen; zij verbeelden de wijzen uit het Oosten. Ook zij dragen herkenbare kleding van de rijkere klasse uit de tijd van Rogier van der Weijden. De schilder is erin geslaagd een intiem moment te creëren van

echte menselijke interactie.

Rechterpaneel

Op het rechterpaneel is een minder bekend verhaal uitgebeeld. Het is het verhaal van het opdragen van Jezus in de tempel. Dit was een ritueel dat alle jongetjes moesten ondergaan in de Joodse traditie. De tempel wordt uitgebeeld als een kathedraal. Weer zien we dat een herkenbaar gebouw uit die tijd gekozen is als de plek waar deze gebeurtenis plaatsvindt. Want een kathedraal was in die tijd de meest heilige en verheven plaats waar God en mens elkaar ontmoetten. Bij het opdragen van Jezus zijn er twee oudere mensen, Simeon en Anna, die heel blij worden als zij Jezus zien. Zij geloven dat Jezus de Zoon van God is en zij spreken woorden uit over de toekomst van het leven van Jezus op aarde.

Schilderen - vandaag

De schilder heeft de geschreven verhalen tot leven gebracht voor de analfabete toeschouwers uit zijn tijd. Met veel kleur,

herkenning van elementen en menselijke interactie komen deze Bijbelse verhalen echt tot leven.

Bij het schrijven van dit artikel stelde ik mijzelf de vraag: hoe en waar zou ik deze gebeurtenissen uit het leven van Jezus situëren, als ik de opdracht kreeg om hier een schilderij van te maken? De schilders van de late middeleeuwen probeerden zo actueel mogelijk te zijn en verhalen dicht bij de mensen te brengen. Misschien zou ik de keuze maken om de geboorte van Jezus uit te beelden in een vluchtelingenkamp. Want niet lang na de uitgebeelde gebeurtenissen moest Jezus met zijn ouders vluchten. Want koning Herodes wilde Hem doden.

Ik zou je willen uitdagen na te denken over de vraag: waar zou Jezus in deze tijd geboren worden en onder welke omstandigheden zou Hij leven?

Gerdine Baaij

Missionairwerker bij Operatie Mobilisatie in België. Zij heeft kunstgeschiedenis gestudeerd aan de universiteit in Leiden en is afgestudeerd op kunst van de Nederlanden van 1400-1600.

De schilder heeft de geschreven verhalen tot leven gebracht voor de analfabete toeschouwers uit zijn tijd.

het boek

uw christelijke boekhandel

hetgoedeboek.be

fb.com/hetgoedeboek

KORTRIJK

056 35 78 99
kortrijk@hetgoedeboek.be

Meensestraat 79
8500 Kortrijk

GENK

089 30 58 86
genk@hetgoedeboek.be

Vennestraat 345
3600 Genk